

правові відносини, останні становлять сферу соціального світу, в якому інтереси людей, соціальних груп і класів урівноважуються. Право врівноважує споконвічну протилежність між особою і сусп-вом. Кожна правова система розподіляє всі права між особою та сусп-вом і створює право індивіда, з одного боку, і право сусп-ва — з іншого. Цей розподіл породжує соціальні антагонізми, але разом з тим створює і систему рівноваги, результатом якої є правопорядок, що врівноважує не лише протистояння індивіда і сусп-ва, а й ін. системи сусп. буття — буття цивільного, публічного, комерційного, військового та ін. Усі форми буття, за М. Оріу, перебувають у стані рівноваги, причому цив. буття є центром усієї системи, ядром тяжіння, навколо якого обертається решта. Система правової рівноваги не лише намагається урівноважити владу, як це має місце в системі політ. рівноваги, або лише інтереси, як це має місце в екон. відносинах. Вона охоплює і владу, й інтереси, і всі ін. сфери соціального життя.

Лит.: История полит. и правовых учений. М., 1995.

В. І. Тимошенко.

ІНСТИТУЦІОНАЛЬНА ТЕОРІЯ ПРАВА

(франц. *théorie institutionnelle de droit*) — вчення, що виникло на поч. 20 ст. у Франції на ґрунті соціально-позитивістського правознавства. Найвизначнішими представниками теорії інституціоналізму були Л. Дюгі, Л. Гурвич, М. Оріу. Інституціоналізм виник на основі визнання того факту, що сусп. колективи (сім'я, члени однієї професії, добровільні асоціації тощо) є установами інтегративними, тобто такими, що забезпечують єднання сусп-ва в націю-державу.

Концептуальна основа І. т. п. ґрунтується на ідеї рівноваги, суть якої полягає у тому, що правопорядок подібний до системи фіз. рівноваги сил, а все життя сучас. держав — це нескінченні соціальні рівноваги, поєднані у складну систему. Однією з таких систем рівноваги є правові відносини.

Предметом публічного права, на думку М. Оріу, є держ. режим правління, який уособлює д-ву, тобто одночасно режим політичний, економічний та юридичний. Сусп. життя є об'єктом впливу: з одного боку, політ. влади, з іншого — приватної власності. Поділ впливу ґрунтується на двох паралельних процесах — централізації права і централізації політ. влади. Централізація нац. (загальнодержавного) права зводиться до того, що встановлення правових норм і санкцій стає справою центр. політ. влади і здійснюється відокремленою від приват. власності урядовою владою, тобто судовою і адміністративною, а звичай замінюються писаним законом. З огляду на соціальні функції, які виконують